

Barn og samlivsbrudd

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Brosjyre til foreldre

Formålet med brosjyren

Denne folderen gir informasjon om barns rett til å bli hørt når noen skal bestemme hvor de skal bo og hva slags samvær de skal ha etter et samlivsbrudd mellom foreldrene. Folderen gir også råd og veiledning til foreldre om hvordan de kan snakke med barna sine om dette.

Regelverket

Barn har rett til omsorg og omtanke fra foreldrene sine. Når det skal tas beslutninger som berører barn, skal hensynet til barnets beste og barnets interesser veie tungt. Foreldrene skal høre hva barnet har å si før de tar avgjørelser om personlige forhold for barnet.

Ettersom barnet blir eldre, skal foreldrene gi mer informasjon og lytte stadig mer til hva barnet mener, før de fatter en beslutning som gjelder barnet. Det er likevel foreldrenes ansvar å ta avgjørelser på vegne av barnet. Først når barnet er 18 år har hun eller han full medbestemmelsesrett.

Barn har rett til å bli hørt i alle forhold som angår barnet selv. Dette følger av barneloven § 31 og FNs barnekonvensjon artikkel 12. Personlige forhold omfatter blant annet hvem barnet skal bo sammen med etter et samlivsbrudd, og samvær med den andre av foreldrene. Når barnet har fylt 7 år, skal hun eller han få si sin mening i saker om hvem av foreldrene barnet skal bo sammen med etter et samlivsbrudd. Når barnet er 12 år, skal det legges stor vekt på hva barnet mener.

Fra barnet er 7 år har det en RETT, men IKKE EN PLIKT til å uttale seg. Det betyr at det skal legges til rette for at barnet kan gi uttrykk for sine synspunkter dersom barnet selv ønsker det. Barn skal ikke måtte velge mellom foreldrene eller måtte ta stilling i foreldrenes konflikt. Foreldrene skal ikke utsette barna for press. En forutsetning for å kunne delta og uttrykke sine synspunkter, er at barnet får tilstrekkelig og relevant informasjon. Informasjonen må tilpasses barnets alder og forståelse.

Å høre og å snakke med barn

Når og hvordan?

Det er vanskelig å gi klare råd om når man bør snakke med barn om et forestående samlivbrudd og om begge foreldre bør være med på denne samtalen. Ofte er det slik at foreldrene har ulike oppfatninger av det som skal skje og hvordan man skal snakke med barna. Situasjonen er ulik fra familie til familie. Det er likevel viktig å unngå at barn blir gående i det uvisse om hva som skal skje. Barn leser signaler og deres fantasier kan ofte være mye verre enn virkeligheten. Det er derfor viktig at foreldrene snakker med barna om det som kan snakkes om, og at foreldrene sammen finner frem til det som kan sies og hvordan.

Hva?

Foreldrene bør gi barna en best mulig beskrivelse av hva som kommer til å skje i den nære framtid. Det kan hjelpe dem til å mestre denne tiden bedre. Informasjonen må tilpasses barnets alder og utvikling. Barn er ofte opptatt av konkrete spørsmål som "Hvor skal jeg bo?" "Må vi flytte?" "Hvor skal den andre forelderen bo?" "Mister jeg vennene mine?" "Må jeg skifte skole?" Foreldrene må forsøke å svare så godt de kan, men på samme tid være tydelig på hva som ennå ikke er avklart.

Hvorfor?

Dette er et spørsmål som det ofte er vanskelig å svare på, fordi det sjelden foreligger et klart svar. Barn kan oppleve samlivsbruddet som forståelig hvis de har vært vitner til mye krancling og konflikter. For barn som ikke har opplevd åpenbare konflikter eller andre forvarsler, kan samlivsbruddet virke overraskende og forvirrende. Foreldrene bør understreke at det er de som har tatt avgjørelsen, og at dette er deres og ikke barnas valg. De bør om mulig gi konkrete forklaringer på hva som har bidratt til denne beslutningen. Det kan bidra til å redusere presset på barn som gir seg selv skylden. Forklaringer bør være forståelige og samtidig bør de ikke fremstå som angrep på en av foreldrene. Dette er en vanskelig balansegang. Derfor kan det være nyttig å tenke gjennom hva man kan si - og stå inne for - på forhånd.

Reaksjoner

Barn kan reagere svært forskjellig. Noen barn blir både triste, skuffet og sinte. Noen holder tilbake sine reaksjoner, både av hensyn til seg selv og til mor og far. Mens andre barn har vært forberedt på dette i lang tid, og kan til og med være lettet over at dette skjer. Det er viktig å tillate barn å ha sine reaksjoner, og verken overfortolke disse eller snakke dem bort. Foreldrene bør være på tilbudssiden med både øre og favn, men samtidig være avventende og gi barnet rom og anledning til å komme tilbake med spørsmål. Barn har ofte behov for gjentakelser - at noe kan fortelles flere ganger. Derfor er det viktig at

foreldre er tilgjengelig når barna har spørsmål og - på den andre siden - at man respekterer stoppsignaler fra barna.

Lojalitet og tilknytning

Sterke konflikter mellom foreldre representerer en alvorlig trussel mot barnets opplevelse av lojalitet og tilknytning. Barn kan reagere ulikt på dette. Noen barn blir forsiktige, andre trekker seg helt unna, mens noen barn velger side i konflikten. Når barn går i allianse med en av foreldrene, skjer det ofte med den av foreldrene som barnet mener trenger mest støtte. Barn har en sterk rettferdighetssans, og de ønsker at begge foreldre skal ha det bra etter bruddet. Barn kan derfor vise sterk medfølelse med den de oppfatter som "sviktet".

Barn som opplever sterk konflikt mellom foreldre har det vondt. Forskning viser at barn som opplever foreldrekonflikter over lang tid kan få mange problemer. Det er viktig at barn får være barn, og at foreldre ikke belaster barna med sine samarbeidsproblemer. Det betyr ikke at mor og far ikke kan være lei seg eller sørge over bruddet, men da er det viktig å sette ord på følelsen og fortelle at det vil gå over.

Å høre barna

Barn har rett til å bli hørt om de bo- og samværsordninger som foreldrene planlegger. Når foreldre skal snakke med barna om dette, kan det være lurt å lage et eller flere forslag til fremtidige ordninger på forhånd. Det er også viktig at foreldrene er tydelig på at det er de voksne som tar de endelige beslutningene om dette. Og dersom barnet ikke ønsker å si noe om forslagene, er det like viktig å respektere denne tausheten. Barn har ikke plikt til å uttale seg!

Gode løsninger

Hva som er en god løsning kan variere, men som regel vil bo- og samværsordninger som bidrar til at barnet opprettholder regelmessig kontakt med begge foreldre være å foretrekke. Det er også viktig å lage ordninger som ikke fører til unødige store forandringer i form av tap av venner, skole, miljø og andre viktige familiemedlemmer. Dette er lettere å få til dersom foreldre bosetter seg nær hverandre, men av og til er dette ikke mulig. Når avstanden mellom bostedene blir større, kan det beste være at barnet tilbringer mer tid ett sted. Etter hvert som barn vokser opp, er daglig kontakt med venner og nærmiljø vel så viktig som en rettferdig fordeling av kontakten med mor og far.

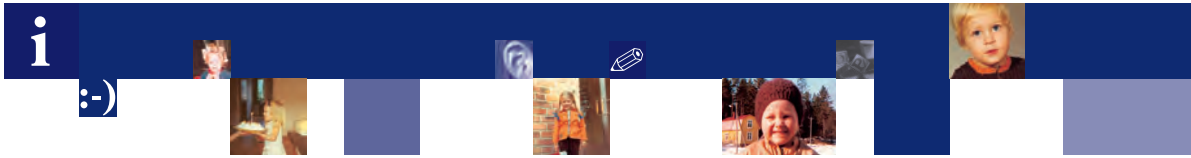
Nye partnere

Mange foreldre får etter en tid nye kjæreste. Dette kan være vanskelig for barnet og utløse sterke reaksjoner. Mange barn bærer på et håp om at foreldrene skal gjenforenes. Når mor eller far finner seg en ny kjæreste, så vil det representere et endelig brudd med håpet om en gjenforening. Reaksjonene kan også skyldes at barna opplever den nye partneren som en konkurrent til seg, eller at det er flaut og dumt å ha en nyforelsket mor og far. Det beste er å gi barnet tid og å snakke om det som skjer.

Oppsummering

Et samlivsbrudd kan være en krise for mange familier. Et kjennetegn ved kriser er at de går over. I denne perioden er det viktig at foreldrene gir barna anledning til både å reagere og spørre. Foreldrene bør snakke med hverandre om hvordan barna skal ha det og lage tydelige ordninger. Barna bør både få mulighet til å uttale seg om ordningene og ha innflytelse på dem. Det er viktig at foreldrene skjerner barna for konflikter.

For ytterligere informasjon henviser vi til brosjyrene: Hva med min mening da? (Q-1070), Separasjon og skilsmisse (Q-0794), Mekling for foreldre (Q-0795), Foreldreansvar og samværsrett (Q-0580) og nettstedene www.regjeringen.no/bld og www.norge.no.

Utgitt av:
Barne- og likestillingsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Publikasjonskode: Q-1069 B
Trykk: www.kursiv.no 12/2009 – opplag 10 000
Design: Endre Barstad